

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Гухэкӕ ныхъ мыслӕми, оцхӕу къещхыгъӕм кыыхӕкыкӕ мӕфиш хуыгъу республикӕм ичыгулӕжхӕр губгъом ихъанхӕ альӕкырӕп. Блӕкыгъӕ мӕфӕ ошлӕхӕр кызыфагъӕфедӕхӕзӕ, гъӕпсӕфыгъо ямылӕу лӕф ашлагъ. Бӕдзӕогъум и 4-м ехъулӕу республикӕм бжыхъӕсӕ гектар мин 33-м ехъу шыуахыжыгъах, гектар тельитӕу центнер 40,3-рӕ кырахы, пстӕумкы тонн мини 133-м ехъу къахыжыгъ.

Хъуу лӕахыжыгъӕр гектар 14570-рӕ, зы гектарым центнер 35,5-рӕ кырахыгъ. Рапс гектар 5330-рӕ лӕахыжыгъ, гектар тельитӕу ащ центнер 12,4-рӕ кырахыгъ. Коц гектар 79192-м шыцӕу гектар 18577-рӕ лӕахыжыгъ. Гектар тельитӕу гурытымкӕ ащ центнер 43,9-рӕ кытыгъ.

Бжыхъӕсӕхӕм ялӕхыжынкӕ пӕрытныгъӕ зылыгъхӕм ащыцӕу Шӕуджӕн районым мы мафӕхӕм тыщылагъ. Ионыгъор районым зӕрӕчыкӕрӕр мӕкыу-мӕщымкӕ гъӕлорышлӕплӕм иагрономӕу Гутӕ Мурат кытфилотагъ.

жыын альӕкышт, ау пчӕдыжыым жъӕу комбайнӕхӕр губгъом ихъашӕхӕрӕп, осӕпсыр зыте-кыкӕ ары нылӕп лӕфшӕныр зырагъажӕрӕр. Ионыгъом ты-фемыжъӕзӕ хъызмӕтшлӕплӕхӕм гъӕстыныпхъӕу ащыкӕлӕгъӕщтыр зӕрагъӕгъотыгъ.

— **Мурат, бжыхъӕсӕхӕм анӕмыкӕу сьд фӕдӕ культу-ра мыгъӕ шъуилӕхӕр?**

— Районымкӕ хӕтӕрыкӕ гек-тар 22-рӕ тил. Мӕкыумӕщ фер-мер хъызмӕтшлӕплӕм ипашӕу Сергей Бархотовым илӕс пчъа-гъӕ хуыгъу хӕтӕрыкӕхӕр къе-гъӕкых. Джащ фӕдӕу нӕшӕ-хырыбьдз гектар 960-рӕ тил. Хабзӕ зӕрӕхуыгъу, анахъӕу ахӕр зышӕшӕхӕрӕр Хъакуры-нӕхъӕблӕ ыкӕи Хъатыгъужы-кыое кыоджӕ псӕуплӕхӕр ары. Ахӕм яугъоижыын мазӕм ыкӕм нӕс рагъажъӕшт.

Ащ нӕмыкӕу зӕнтхъ гектар 365-рӕ, пындж гектари 182-рӕ, натрыф гектар 2150-рӕ, тыгъӕ-гъӕзз гектар 10407-рӕ, сое гектар 408-рӕ тилӕх. Ахӕм азы-тет непӕрӕ мафӕм уигъӕрзӕ-нӕу цыт.

— **Гъатхӕм псыхъохӕр янӕп-кхӕм къазӕрадӕкыгъагъӕхӕм гумӕкыгъоу кыыхыгъӕр ма-кӕп. Лӕжыгъӕм илӕзныкыкӕ зӕрары сьд фӕдиза?**

— Районым игубгъохӕм псыр арыхъӕгъагъ, зӕрар дӕхӕкӕе ащ кыыхыгъ. Зӕкӕмкӕи псыр кы-зытехъӕгъагъӕр гектар 852-рӕ мӕхъу. Ащ шыцӕу бжыхъӕсӕ гектар 315-м, натрыф гектар 40-м, тыгъӕгъӕзз гектар 261-м, хӕтӕрыкӕ ыкӕи нӕшӕ-хырыбьдз гектар 13-м, гъӕтхасӕхӕр зы-тыралъхъанӕу агъӕхъазырыгъӕгъӕ гектар 223-м псыр атетыгъ. Лӕжыгъӕхӕр ыгъӕкӕлодыпагъӕхӕп, ау зӕрарышхо арихыгъ. Лӕжы-гъу а чыплӕхӕм къащарахы-щтыр мӕкӕ дӕдӕшт, ау лӕа-мыхыжъӕу зы гектари къагъӕ-нӕштӕп.

ПАТИКЪО Анет.

Сурӕтхӕр *ӕшъынынӕ Аслъан тырихыгъӕх.*

ОЩХЫМ КЪЫЗЭТЫРИӔЖАГЪӔХ

Ащ тызӕрӕцигъӕгъозагъӕмкӕ, мыгъӕ ом изытет гумӕкыгъо гъӕнӕфагъӕхӕр кызыдихыгъӕ-хӕми, районым ихъызмӕтшлӕ-плӕхӕм лӕжыгъӕ дӕгъу къа-хыжыкы.

— Мыгъӕ бжыхъӕсӕу тила-гъӕхӕм гектар 15,7-рӕ аубы-тыщтыгъ, — кытфелуатӕ Му-рат. — Ащ шыцӕу хъӕр зӕ-рӕхъуцтыгъӕр гектар 2076-рӕ, ар мӕфӕ заулӕкӕ лутхыжыгъ. Гектар тельитӕу ащ центнер 37,3-рӕ кытыгъ, пстӕумкы къӕ-тхыжыгъӕр тонн 7743-рӕ.

Мыгъӕрӕ кымафӕр бжыхъа-

сӕхӕм ащ фӕдизӕу къаымыгоуа-гъӕми, жъоныгъокӕ мазӕм зӕ-пымыоу оцхъ кызырӕщхыгъӕм иягъӕ къӕкӕуагъ, анахъӕу иягъӕ зӕкыгъӕр хъӕр ары. Лӕжыгъӕ хъӕсӕхӕр ятеплӕкӕ дӕхагъӕ-хӕми, ахӕр игъом лӕахыжы-шъуыгъӕхӕп, лӕфыр оцхым кы-зӕтыригъӕуцуагъ, лӕахыжышт лӕжыгъӕр зыцигъӕгъолыгъӕ чыплӕхӕр бӕу кыыхӕкыгъӕх. Ты-зӕрӕчыгуыгъӕу хъӕм лӕжыгъӕ кытхыжыгъӕп. Гъӕрӕкӕ еб-гъӕлшӕмӕ, мыгъӕ центнеритӕу кӕ нахъ макӕ.

Хъызмӕтшлӕплӕу тилӕхӕм лӕ-жыгъӕу къахыжыгъӕрӕр зӕфӕдӕп. Ахӕтых ахӕм хъӕм гектар тельитӕу центнер 45-рӕ кызы-хыгъӕхӕр. Гуыцӕм пае, тифермер цӕрылоу Отӕ-щыкӕо Аслъан зипӕщӕ хъызмӕтшлӕплӕу «Былы-махъом» цаугъоижыгъӕ хъӕ гектар 80-м гек-тар пӕпчъ центнер 45-рӕ кырахыгъ. Хъызмӕтшлӕплӕ инӕу «Зарям» хъӕ гектари 168-у кышӕагъӕкыгъӕм гектар пӕпчъ центнер 42,4-рӕ кырахыгъ.

Рапсыр пштӕмӕ,

мыгъӕ къӕдгъӕкыгъӕр ащ фӕ-дизӕу бӕп. Пстӕумкы ар зӕ-рӕхъуцтыгъӕр гектар 904-рӕ. Ари мӕфӕ заулӕкӕ тыугъо-ижыгъӕ. Гектар тельитӕу ащ центнер 13,1-рӕ кытыгъ.

— **Мурат, адӕ коцым ил-хыжыын районым сьдӕуцтӕу цырекукыра, лӕжыгъӕу къ-шъуухыжыгъӕр шъуегъӕраза?**

— Мӕфӕ ошлӕхӕр кызыфа-гъӕфедӕхӕзӕ, тыхъызмӕтшлӕплӕ-хӕм къагъӕкыгъӕр лӕахыжы. Пстӕумкы мыгъӕ коц гектар 13638-рӕ тилагъ, гъӕрӕкӕо тила-гъӕм еллытыгъӕмӕ, ар 1800-кӕ нахыб. Мӕкыуогъум и 4-м ехъулӕу гектар 2030-рӕ лут-хыжыгъ, гектар тельитӕу цен-тнер 47,5-рӕ кытӕхы. Ом изы-тет коцым ащ фӕдизӕу иягъӕ ригъӕкыгъӕп. 2013-рӕ илӕсым ебгъӕлшӕмӕ, гектар тельитӕу центнери 8-кӕ нахыбӕ ти-хъызмӕтшлӕплӕхӕм кырахы. Ом изытет игъом кызытӕуцожыымӕ, мӕфӕ заулӕкӕ бжыхъӕсӕхӕм ялӕжыын тыухышт.

Лӕжыгъӕу кырахырӕмкӕ, блӕкыгъӕ илӕсхӕм афӕдӕу, пӕрытныгъӕ зылыгъхӕр тыхъыз-мӕтшлӕплӕ анахъ инхӕу «Пре-миум», «Заря», «Былымахъу» зыфӕлӕпӕштхӕр арых. Ахӕм гек-

тар тельитӕу коц центнер 50 кырахыгъ. «Агрокомплекс «Шовгеновский», «Асхан» зыфи-лохӕрӕм гурытымкӕ зы гектарым центнер 45-рӕ кырахы.

— **Лӕжыгъӕу кырахырӕм сьдӕа рашӕрӕр?**

— Тыхъызмӕтшлӕплӕ анахъ инхӕм зӕкӕми непӕрӕ мафӕм ялӕжыгъӕ зыцӕлыгъын псӕуа-лӕхӕр ялӕх. Ахӕр Ионыгъор емыжъӕзӕ зытырагъӕпсыхъагъӕх, лӕжыгъӕр зыгъушъыкӕ ахӕм арагъӕо, уасӕр кыдӕкӕлофӕ алыгъы. Ащ фӕдӕ амал зимылӕ-хӕм ялӕжыгъӕ ащӕагъ. Непӕ-рӕ мафӕм гурытымкӕ коцым соми 6,8-рӕ ыуас. Хъӕр соми 6-кӕ ащӕфы.

— **Комбайнӕ тхъапша Ионы-гъом хӕлажӕрӕр ыкӕи гъ-стыныпхъӕр шъуфӕкыуа?**

— Тыхъызмӕтшлӕплӕхӕр тех-никӕмкӕи зӕтегъӕпсыхъагъӕх. Аужырӕ шапхъӕхӕм адиштӕрӕ, уарылӕжъӕнкӕи зӕтегъӕпсыхъӕгъӕ комбайнӕхӕр тилӕх. Зӕкӕмкӕи районымкӕи комбайнӕ 82-рӕ тил. Мӕфӕ ошлӕхӕр шылӕхӕ зыхъукӕ гурытымкӕи комбайнӕ 40 фӕдиз Ионыгъом хӕлажӕ, а пчъагъӕр зӕхъокы зӕпыт. Зы мафӕм ахӕм гектар 350 — 400 фӕдиз лӕахыжы. Ащ нахыби лӕахы-

Тхъамафӕм ихъуыгъӕ-шлӕагъӕхӕр

Адыгӕ Республикӕм хӕгъӕу кӕлоцӕ лӕфхӕмкӕи и Министерствӕ кызырӕтитырӕмкӕ, мӕкыуогъум и 23-м кышӕгъӕжъагъӕу и 29-м нӕс республикӕм бзӕджӕшлӕгъӕ 69-рӕ шыцӕрахыагъ. Ахӕр: хъункӕн бзӕджӕшлӕгъӕу 1, автомобилыр лӕафыгъӕу 1, тыгъуагъӕхӕу 23-рӕ, гъӕпцӕлагъ зыхӕлӕ бзӕджӕшлӕгъӕи 4, нӕмыкӕхӕри. Экономикӕм илӕзныкыкӕ хӕбзӕгъӕуцугъӕр гъогогъуи 9-рӕ аукуыагъӕу хӕбзӕухъумӕкӕо кыулыкӕухӕм кыыхагъӕщыгъ, республикӕм шыпсӕухӕрӕм гъогогъуи 2-рӕ наркотикхӕр къахахыгъ. Бзӕджӕшлӕгъӕ зезыхъӕгъӕ нӕбгырӕ 69-рӕ агъӕунӕфыгъ, зӕхафыгъӕр процент 85-м кӕхъӕ.

Блӕкыгъӕ тхъамафӕм Адыгеим игъогухӕм хуыгъӕ-шлӕгъӕи 9 атӕхъухъагъ, ахӕм апкъ кыкӕлӕу нӕбгырӕ 13-мӕ шъобжхӕр атӕшӕагъӕхӕ хуыгъӕ. Ешъуагъӕу рулым кӕрысхӕу водитель 50 къаубытыгъ. Гъогурыкӕлоным ишапхъӕхӕр гъогогъу 2785-рӕ аукуыагъ.

Полицием иуполномоченнӕ участко-вӕхӕрӕ УФ-м хӕгъӕу кӕлоцӕ лӕфхӕмкӕи и Министерствӕ иотделӕу Мыекъопӕ районым шыцӕм икыулыкӕушӕхӕрӕ зӕгъусӕхӕу поселкӕу Каменномостскӕм шыцӕ нӕбгыритӕу къаубытыгъ. Илӕс 25 — 26-рӕ зыныбжъ хуылфыгъӕхӕм ав-томобильхӕр зӕрӕзекӕлӕрӕ гъӕстынып-хъӕр атыгъуцтыгъӕ. Зӕрагъӕунӕфыгъӕмкӕ, бӕдзӕогъум и 22-м, чӕщыр хӕкӕлотагъӕу, бзӕджашӕхӕр ежъ ямашинӕ исхӕу цагум кыдӕнӕгъӕ автомобильхӕм якӕуалӕхӕзӕ, гъӕстыныпхъӕр аращыщтыгъӕ. Тикъӕра-лыгъо кышӕашыгъӕ автомобильхӕр ары бзӕджашӕхӕр зытыгъоцтыгъӕхӕр. Джащ фӕдӕ бзӕджӕшлӕгъӕ зыщызӕрахъӕгъӕ чӕ-

щым полицием икыулыкӕушӕхӕм ахӕр къаубытыгъӕх. Ашлагъӕм тӕури еуцӕлӕ-жыгъӕх. Ахӕм кызырӕлӕуагъӕмкӕи, гъӕ-стыныпхъӕр ащӕн гухӕлӕ ялагъ.

Адыгеим иполицие икыулыкӕушӕхӕм охътӕ кӕкӕлым кыкӕлоцӕ зылыхъуцтыгъӕ-хӕ ӕтахӕр къагъотыжыгъӕ. Илӕс 11 зыныбжъ шъӕожъыер зӕрӕкӕлодыгъӕмкӕ поселкӕу Тульскӕм шыпсӕурӕ янӕу илӕс 48-рӕ зыныбжыым полицием икыулы-кыушӕхӕм макъӕ къаригъӕлӕу. Ащ кы-зӕрилуагъӕмкӕ, икӕлӕ джӕгунӕу ца-гум икыгъ, ау охътӕ бӕкӕе зытекыгъӕ нӕуж кыгъӕзӕжыгъӕп. Шъӕожъыер къа-гъотыжыным пае полицием илӕыхъокӕо куп зӕхащӕагъ. Мы лӕфтхъабзӕм хӕлӕ-

жъагъ АР-м хӕгъӕу кӕлоцӕ лӕфхӕмкӕи и Министерствӕ иотдел ипашӕу игуа-дзӕу Александр Сокрутиныр. Полици-ем иполковник ӕтахъом итеплӕ дӕгъоу зыцигъӕгъозагъ. Чӕщыр хӕкӕлотагъӕу Мые-кыуапӕ иурам горӕм рычъӕзӕ, А. Со-куриным кӕлодыгъӕ шъӕожъыем ӕтахъо горӕ фигъӕдагъ. Ар поселкӕу Тульскӕм екӕурӕ гъогум лӕсӕу рыкӕлоцтыгъӕ. По-лицием иотдел шъӕожъыем кызырӕ-цилуагъӕмкӕи, ӕтахъор унӕм зӕремыкӕо-лӕжыгъӕм ушъхъагъоу фӕхъуыгъӕр уна-гъом кытӕджӕгъӕ бырсырыр ары. Ар зыфӕдӕр джы полицием илофышӕхӕм зӕхафъы.

АР-м и Къӕралыгъо автоинспекциеу Кошхъӕблӕ районым шыцӕм икыулы-кыушӕхӕм автомобилӕу ВАЗ-21099-р ауплӕкӕунӕу кызагъӕуцум, машинӕм ибагажник акциз зытемылӕ аркъ бӕ-шӕрӕб 235-рӕ фӕдиз кырагъотагъ. Зӕ-рагъӕунӕфыгъӕмкӕи, «Жигулим» кӕрысы-гъӕр Кошхъӕблӕ щӕпсӕу, илӕс 54-рӕ ыныбжъ. Аркыыр зӕрицӕнымкӕи ӕизын къезытырӕ тхъапӕ хуылфыгъӕм ылы-гъыгъӕп. Ащ кызырӕлуагъӕмкӕи, аркыыр Краснодар краим ит кӕалӕу Тимашевскӕ кышӕищфыгъӕ. Шъоныр хуылфыгъӕм ӕлахыгъ ыкӕи ащ изытет ауплӕкӕу.

Пчыхъӕр хӕкӕлотагъӕу, хӕгъӕу кӕлоцӕ лӕфхӕмкӕи Министерствӕм идежурнӕ часть тучаным ишӕкӕо кытеуагъ. Бзылф-фыгъӕм кызырӕлуагъӕмкӕи, такыкъ заулӕкӕи узӕкӕлӕбӕжъм тучаным еты-гуагъӕх.

Следственнӕ-оперативнӕ купым илофы-

шӕхӕр псынӕлӕу а чыплӕм нӕсыгъӕх ыкӕи лӕфым зыцагъӕгъозагъ. Бзылф-фыгъӕм полицием илофышӕхӕм кы-зӕрарилуагъӕмкӕи, пчыхъӕм сыхъатыр 9-мӕ адӕжъ тучаным хуылфыгъӕ горӕ кычӕлӕхъагъ. Шъӕжыем ехыщырӕу пкыгыгъо горӕ ащ ылыгъӕу бзылфы-гъӕр ыгъӕщынӕзӕ, кассӕм илӕ ахъӕр кыыритынӕу фигъӕпытагъ. Ахъӕр зӕкӕи ышти, хуылфыгъӕм кӕилӕжыгъӕ. Поли-цием илофышӕхӕм лыхъон лӕфтхъабзӕу зӕрахъагъӕм ишлуагъӕкӕи бзӕджашӕр агъӕунӕфыгъ. Ащ илӕс 32-рӕ ыныбжъ, Мыекыуапӕ щӕпсӕу. Хуылфыгъӕм зымы лӕф шишӕрӕп, ыпӕкӕи хъапс тельи-гъӕп. Хъункӕн бзӕджӕшлӕгъӕу зӕрихъа-гъӕмкӕи уголовнӕ лӕф кыфызӕлуахыгъ.

Мыекыуапӕ шыцӕу илӕс 31-рӕ зы-ныбжъ бзылфыгъӕр таксимкӕи кызые-кӕкӕлым, ащ иводителӕ минитф ритыгъ. Нӕужым минитф хъурӕ банкнотыр нӕп-цӕу кычӕлӕкыгъ ыкӕи хуылфыгъӕм по-лицием псынӕлӕу макъӕ ригъӕлӕу.

Полицием илофышӕхӕм хъушъхъафы-кыгъӕ лӕфтхъабзӕу зӕрахъагъӕм ишлуа-гъӕкӕи, бзылфыгъӕр таксим идиспет-чер кызырӕфитеогъӕ номерыр агъӕу-нӕфыгъ. Нӕужым ар зыфӕдӕр ыкӕи зыщыпсӕурӕр зӕрагъӕшлагъ. Бзылфыгъӕм кызырӕлуагъӕмкӕи, ахъӕр зӕрӕнӕпцыр ышӕлӕщтыгъ. Ежъ тучаным реализато-рӕу лӕф щешӕ, ахъӕр нӕпцыр ежымы кыкӕлӕлӕлӕхъагъӕу ары кызырилӕрӕр. Полицием римылоу, ежъ-ежыырӕу ахъ-щӕ нӕпцыр луйгъӕкынынӕу фӕягъ, ау имурад кыдӕхъуыгъӕп. Мы лӕфым фӕгъӕ-хыгъӕу уголовнӕ лӕф кызызӕлуахыгъ.

АР-м хӕгъӕу кӕлоцӕ лӕфхӕмкӕи и Министерствӕ ипресс-кыулыкыу

Къырым Урысыем
кызыхагъэхъажьыгъэ уахътэм
кыщыублагъэу тыхэгъэгу
щыпсэурэ цыфхэу ащ кло
зышлоигъомэ япчъагъэ
хэпшыклэу хэхъуагъ.
Зыщагъэпсэфынэу,
зыгъэпсэфыплэ чыплэу ар
бэмэ кыхахы. Арышъ,
Къырым узэрэклон пльэкышт
шыклэхэр зэдгъэшлагъэх.

Транспорт зэфэшъхъаф- хэмклэ

Къырым ичыплэхэр дахэх.
Совет лъэхъаным зэрэщытыгъэм
фэдэу, джыри ащ цыфхэр кло-
хэу рагъэжъэжыгъ.

Мэлылфэгъум и 26-м кы-
щегъэжъагъэу билетэу «**мэ-
шоку-автобус-паром-автобус**»
зыфилорэр мэшоку гьогухэм
якассэхэм къащэщэфых. Кы-
рым зыщызыгъэпсэфы зышло-
игъохэр къалэу Анапэ нэс мэ-
шокуклэ маклох, ащ автобу-
сэу кыщыжэрэм щетысхъэ-
хэшъ, Керченскэ зэпырыкыплэм
ещэх. Нэужым къуашъохэм
къалэу Керчь нагъэсых, ащ
кыщыжэрэ автобусымклэ Ялтэ,
Феодосием, Симферополь, Су-
дак, Евпаторием, Севастополь
маклох.

Билетыр Интернетымклэ
кызылэкльбгъэхъан пльэкышттэп,
мэшокугъогу кассэм уклон фае,

Къырым сыдэушттэу уклошъта?

къалэу уздэклоштыр гъэнэ-
фагъэу японэу щыт.

Автомобильхэмклэ

Къырым автомобильклэ уклошъ-
тэ, анахышлур Керченскэ
зэпырыкыплэр зэпыпчыныр
ары. Ащ автомобиль гьогоу
М4 зыфилорэр екыуалэ. Нэмык
гьогухэр кыхэзыхыхэрэр гумэ-
кыгъохэм ахэфэнхэ альэкышт.
Керчь зэпырыкыплэмклэ укло-
ныр нахъ чыжъ, ау нэмык
гьогоу урыкломэ кыпшышлын
ыльэкыштым узегупшысэклэ,
уиуахъти, уипсауныгы кызы-

тенэнхэм, украинскэ блок-пос-
тхэр умыльгъэгунхэм пае ар
кыхэхохы.

Етлани зыщыбгъэгупшэ мы-
хъуштыр тикъэралыгъо икырэ
цыфхэм украинцэхэр дэуу къа-
фышытыхэ зэрэхъугъэр ары,
анахъэу Къырым клохэрэм язэр-
ар къарагъэклы, закышылау-
ганэ, ахъщэ алахы.

Машинэхэр зэрэзэпыращы- хэрэр

Керчь узынэсыклэ, машинэу

узэрысыр паромклэ Къырым нэс
зэпыраштыт. «Ейск» зыфилорэ
паромым — автомобиль 25-рэ,
«Керченский-2»-м — 25-рэ,
«Сергей Аксененкэм» — 75-рэ,
«Славяниным» — 240-рэ, «Гре-
ческэм» — 170-рэ зы зэпыры-
кыгъоклэ зэпыраштынхэ альэклы.

Машинэклэ Къырым клохэрэм
ашлэн фае паромым имашинэ
тыримыгъэуцозэ, пэшлорыгъэ-
шъэу машинэри, цыф пчъагъэу
ащ исыри зэраригъэтхынхэ фэ-
ер. Автомобилэу паромым зэ-
пыриштытым пае птышт уасэр
ащ икыхъагъэ епхыгъ, маши-
нэр зыфэдэм елытыгъэу пклер
сомэ 1190-м, 1688-м, 2466-м
анэсых. Ащ нэмыклэу нэгы-
рэ пэлчъ сомэ 162-рэ зырыз

зыныбжъ илээс 12 хъугъэхэм
къащегъэжъагъэу аты.

Жьоныгъуаклэм и 1-м кы-
щегъэжъагъэу Керченскэ зэ-
пырыкыплэм хыльэзещэ ма-
шинэшхохэр зэпырагъэкыжъ-
хэрэп. Ахэр джы паромхэу
«Темрюк — Евпатория» ыкли
паромыклэу «Новороссийск —
Феодосия» зыфилорэрэм якло-
лэнхэ фае. Аужырэ паромым
хыльэзещэ машини 120-рэ зэ-
пыриштын ельэклы.

Мэкъуогъум и 1-м кыщегъэ-
жъагъэу паромхэм чэщи, мафи
лоф ашлэ.

Автобусклэ

Къалэу Шъачэ щыклогъэ
Олимпиадэм щагъэфедэгъэ ав-
тобус зэтэгъэлсыхъагъэхэм
цыфхэр рызэрэщэнхэу Крас-
нодаррэ Къырымрэ азыфагу
илъ гьогум тырагъэхъагъэх.
Ахэр Керченскэ зэпырыкыплэм
зынэсыхэклэ, чэзыум хамыгъэ-
тыхэу зэпырагъэкых.

Къырым нахъ пэблэгъэ шьо-
лырмэ ащыпсэхэрэр авто-
бусхэу «Краснодар — Симфе-
рополь — Евпатория», «Крас-
нодар — Симферополь —
Севастополь» зыфилорэрэмклэ
ащ клонхэ альэкышт.

Самолетклэ

Самолетклэ Къырым быбы
зышлоигъохэм билетхэр Мые-
къуапэ ООО-у «Авиатурне»
зыфилорэм ыкли Краснодар
аэропортым кыщэщэфынхэ
альэкышт. Билетым ыуасэ сомэ
мини 4-м кыщыцрегъажъэ.

Самолетхэр Къырым тхъа-
мафэм кыкылоцл мэфитфэ мэ-
быбых, гьубджымрэ бэрэскэ-
жъыемрэ загъэпсэфы.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Садлэжыплэхэр зэхэкыхъажьых

Къалэу Мыекъуапэ и Обществен-
нэ палатэ хэтхэм алэкълэ къэбар-
хэм кызыралорэмклэ, муниципальнэ
образованием ишъолпыр кыхиубытэу
къэлэдэхэм аратыгъэ садлэжыплэхэм
япроцент 60 фэдизыр алэжырэп,
зэхэкыхъажьыгъэхэу щылых. Чыгу
лахъхэр зэрэтыгъэхэм зэралытэрэмклэ,
зыкламылэжыхэрэм тельхъапэу илэр
инженер ыкли транспорт инфраструк-
турэр дэуу зэрэгъэпсыгъэр ары.

Общественнэ палатэм изэхэсыгъо
кышыгушылэзэ къэлэ администраци-
ем ипашэ игуадзэу ыкли садлэжыплэ
товариществэхэм ялофыгъохэм ыналэ
атезыгъэтынэу щыт Аульэ Юрэ кылыагъ
щэн-щэфэным пымылэу гъэпсыгъэ
садлэжъ товариществэхэм хэгъоныгъэхэр
ягъэшлыгъэнхэм тельхъагъэ муниципаль-
нэ программэу зэхэгъэуцагъэр зэрагъэ-
цэкльжырэп. А программэм тегъэпсы-
кыгъэу гъэрэкло ДНТ-у «Лесная сказка»

зыфилорэм электричествэ ращэлагъ,
джащ фэдэу садлэжыплэ товарище-
стви 5-м газрыкыуаплэхэр ящэлэгъэнхэм
ехьылэгъэ проектхэр зэхэгъэуцогъэнхэм
бюджет мылкъу пэлуагъэхъагъ. Юрэ
зэрэхигъэунэфыкыгъэмклэ, ежъ сад-
лэжыплэ чыгу лахъхэм ябысымхэми
бэ ялытыгъэр. Сэ сызыхэт ДНТ-у
«Озерное» зыфилорэм щыщхэм яна-
хыбэм ячыгу лахъхэр алэжыых, ин-
женер ыкли гьогу инфраструктурэр гъэ-
сыгъэным ялахъклэ хэлажъэх. Гушылэм
пае, унэе автомашинэ зымылэхэр
садлэжыплэм зырыкылохэрэ автобусэу
N 314-р садлэжыплэм ыкли ар зыкларыс
къутырэу Гавердовскэм адахъэу агъэ-
псын агу хэлыэу ахъщэ зэхатлъхы
асфальт гьогу ядгъэшлыгъ. Ау джы

кызынэсыгъэм автобусыр къыдахъэ-
рэп. Транспорт бэдэдэ зэрэрыкыорэм
кыхэкыгъэу гьогури зэщыкыоним нэ-
сыгъ. Джащ фэдэу цыфхэм ахъщэ
зэхалъхъэзэ газрыкыуаплэхэмрэ псыры-
кыуаплэхэмрэ агъэпсых. Ау къэлэ ад-
министрацием ишъуагъэу кыгыакло-
рэр зыкли зэхатшлэрэп. Енэгугъо
къэлэ программэм игъэцэкльжынын нахъ
лъэшэу акыуачлэ рахыллэн фаеклэ.
ло хэлыэп, садлэжыхэм чыплэ хаб-
зэм илэпылэгъу ящыкыгъэ шыпкъэу
щыт. Ар икыоу щылэ зыхъуклэ, чыгу
лахъхэр зэхэгъэкыхъащтхэп, нахы-
бэу шъуагъэ къарагъэтышт.

**СЭХЪУТЭ
Нурбий.**

Я 70 — 90-рэ илэсхэм
клочлакэхэр джыри (ыпэклэ
фэдэу) литературэм кыхыха-
гъэх. Ахэм ащыц Мэхъош
Руслан. Тэхүтэмкыёе рай-
оном ит кьуаджэ Козэт кы-
щыхуэг. Адыгэ клэлэегъэджэ
училищыр ыкы Адыгэ кьэралы-
гъо институтым филологиемклэ
ифакультет кыуухыгъэх. Козэт
гурыт еджалэм иклэлэегъаджэу,
изавучэу, идиректорэу лф
ышлагъ. Козэт кьоджэ коим
иадминистрации ипэцагъ. Мэ-
хъошым адыгэ кьоджэ шылакэр
клэлэеджаклохэм кьащечжэу,
ны-тыхэмклэ, унагьомклэ клэ-
кыжжэу дэгъоу ешлэ. Еж
ыгуклэ шыпкьэлныхушъ,
истудентыгъом кыщыублагъэу
адыгэ лъэпкьым ышхьэх кы-
рыркуагъэм ыгъапэу, адыгэхэм
ащэчыгъэр эклэ зэпищэчэу,
тарихъ тхыгъэ куухэм зафигъа-
зэу, еж игульытэ-шлэш а
пстэумклэ ахэм арипхыжжэу,
ушэтын-тхэныр ыгъэлпсэу
фещжэ. Философие предметыр
институтым щезыгъэхыщтыгъэ
клэлэегъэджэ гъэшлэгъонэу
Макеевым гупшысэн амап-хаб-
зэхэр кылэклэханхэмклэ лъэ-
шэу ишулагъэ кызыреклыгъэр
кьело, адыгэ литературэр шылэ

ГъашIэмрэ шIагъэмрэ
ТхакIор гупсэфырэп —
мэгупшысэ

Адыгэ жэрыло творчествэр лъэпсэ куу дэдэ илэу гъэпсыгъэми, адыгэ литературэр щылэ зыхуыгэр Совет хауэз илъэхан, я XX-рэ ллэшлэгум ия 30-рэ илъэсхэр ары. Егъэжыплэ-ублэгум щытыгэхэр, адыгэ литературэр ылъэ теуцонимкэ лфыхо зышлагэхэр, гупшысэхо зылэжыгэхэр КIэрэщэ Тембот, Хъаткьо Ахмэд, Цэй Ибрахым. Мыхэм кягоуцуагэх цыкы-цыкыуэ нэмыкI адыгэ гъесагэхэу, тхэн ыкIи усэн амал ин зыхэлъыгэхэри.

Литературэм ипсылъаако хахьомэ, хахьозэ зиубгъугъ, ишъуаши, ыкупкнн, ибаигъи кьэнэфагъэх. Типрозэ, типозие, тидрама тургие чыгъ зихэхьогъоу залэтыгъ. Уахътэ пэпчъ зы мэкъаклэ кышынафэщтыгъ, аузэ адыгэ тхаклохэм я Союз чылэ мэхъу. Ильэс 80 мыгъэ хъугъэ мы творческэ союзыр зызэхашагъэр. Тильэпкъ литературэ дэчъ дахэхэр илэ хъугъэх.

хуынымкӕ шысӕшӕ хуыгъ урыс классическӕ литературӕмкӕ икӕлӕгъӕджӕгъ литературовед инӕу З. Ф. Бовыкинам зӕрӕргъӕджӕгъм ышъхӕкӕ творчествӕм кыфигъушыгъу елытӕ. Ахӕм зӕкӕмӕ шыӕкӕ-псӕукӕ шапхъӕху кӕлӕгъӕджӕу Мӕхъох Руслӕн зыхътыгъӕхӕр захъбгъхъожхӕкӕ, шыӕныгъӕ псау екъу.

Акыыл чэпхыыгэкклэ литературэм хэуцуагь Русляан. 1983-рэ ильэсым кышгегэжыагэу ытхыхэрэр зэрэхиутыхэрэр, тхэкло куп ятхыггэхэр зыдэт сборникэу «Клочэ зыикл» зыфилорэм иусэхэмрэ ипоэмэрэ кыызэрэдэхыаггэхэр, ашклэ апэрэ творческэ лъэбэккюр зеришгыгэр кыгыушшэрэл. Илъэс 30-м кыкылоцл Мэхшош Рус-

лѡан тхылъ 15 фѣдиз кы-
дигъэкълыгъ. Игупшысѣ зѣри-
лѣклѣу ахѣм ахигошагъ. Худо-
жественнѣ тхыгъэхѣм анѣмы-
клѣу, егъѣджѣн-плуныгъѣмклѣ
гъѣзагъѣуи тхагъѣ, лоф ышлагъ,
хѣкум итарихъ изѣгъѣшлѣнклѣ
ежѣ ипрограммѣ зѣхигъѣуцуагъ,
ашклѣ егъѣджѣн лѣпылѣгъухѣри
ытхыгъѣх, кыдыдигъэкълыгъѣх.
1998-рѣ илѣѣсым кышышѣб-

лагъэу Урысые Федерацием
итхаклохэм я Союз икьутамэу
Адыгеим ыцызэхэщагъэм хэт.
Мэхьошым анахь икласэу, гъэ-
лъэшыгъэу Iоф зыдишIэрэмэ
ащыц адыгэ лъепкьым итарихь.
Непэ сэ итхылъхэр къэспчы-
тхтхп, фае пэлчх ахэр егъо-
ты, еджы, шIошI рагъэшIы.

Сэ анахь кIэзгъэтхьымэ
сшoигъoр тхакloу Мэхъoш
Руслъан зэрэмьгупсэфырэр,
сыдигъуи гупхьисэ пщэсмэ
зэрэхэтэр, гъэпсэфыгъо, зэ-
пугъо, зышхьасыжь имылэу
зэрэтхэрэр — адыгэ тарихьым
гукIэ рыкloзэ, цыфыбэу лъэл-
кьым гoгу зафэ шылэныгъэ
лэныкыуабэмкIэ фыхэзыхыгъэ-
хэм зэрэфэусэрэр, зифшъуа-
шэхэм ацIэхэр кыизэрилэ-
тыжьхэрэр, шылэныгъэм ымакэ
сыдигъуи кIэдэлукIэу, идэгъуи,
идэй зехишлэу зэрэтхэрэр ары.
Мы мафэхэм Руслъан «Ады-
гэ макъэм» шылагъ, гуцылэгъу
тызэфэхьугъ, усацIэхэр кы-
хьыгъэх охътэ зэфэшъхьафхэм
яхьугъэ-шлагъэхэр ащыгъэунэ-
фыгъуэ. Гупхьисэр кызыдэ-
кыкIэ, тхакlor мэгупсэфыба!

МАМЫРЫКЪО
Нүриет.

МЭХЪОШ Рүслъан

Усаклэхэр

Къеклошъэхы
гъэбжъу ошхыр

Къеклошъэхы оцхыр,
Къеклошъэхы...
Къеклошъэхы
Гъэбэжъу оцхы шъабэр.
Къеклошъэхы
Хьалэл оцхы фабэр
Мыцэ ин онтэгъоу,
Мычы убэу:
Мыоцх-жыбгъэ
Іэлы-иклуталэу

Къечъэбзэхрэ лъабыу
Пхызырлэу.
Ау гъэбжъу ошх
Шъабэу, мыгулалэу
Уашъом къехзэ
Игъорыгъоу, маклэу,
Осэпс лужъоу
Чышъор зыгъэшхэклэу;
Лэжыгъэр
Укьищэу ышъо
Къэзыгъэклэу.

Мэкумэшышлэр
Чэфу пэгүшүатэ:
Хялэл таклэу
Аллахь закьор кьэтэ!
Пклэнчэ хьунэп
Иильэс улэу
Юфышаклом
Илахь ыгыотыжьэу,
Рэзэныгэ
Илофшаклэ хихэу,
Псауныгэ илэу.

КӀэгүшүжӀэу ышӀэрэм,
ыгъатхӀэу;
ЗӀлухыгӀэу ыгу кӀабзӀ
ГъатхӀэу!
Илоф ригъӀэкӀуным
ЛӀжӀэкӀлогур фӀаблӀэу,
ЗыфӀежӀагӀӀэ
ЩыӀэм кӀыдӀэхӀоу
МӀкӀумӀӀӀышӀӀэу щыӀэр
ОркӀэсӀӀӀ!

Хэт тэрклэ лыхъужбыр?

**Кавказ заор заухыгээр илээси 150-рэ
зэрэхүүрэм фэгъэхьыгъ**

Техэкло банэ кытэзышыллэзэ фэхыгээр,
Льышлэжэ утынклэ агэмэхыгээр —
Зимылэу сабий, нэжэ-лужэ псэхэхыгээр —
Тичылэ класэхэр тезгэстыкыгээр,
Тигэлэжыгээхэр изыубкыгээр,
Ишъхафитныгээ фэбанзэ
Фэхыгээм ышъхэ пиэзупкыжыгээр,
Чэу пчэгүмэ гээцталэу ар аязгэлыгээр;
Кээрар зимылэу зы ллэшлэгүрэ кытэзэуагээр;
Емынэ кьелыжьэу кьэнагээр изыукъэзбыкыгээр
ичыгу —

Орузус-нэмыц — Зассы жьалым,
Тызыщэчын зымыльэкпырэ Евдокимов.
Афэдэу джащ джыри, орэхэт...
Ынэтлэ кьэбы ащ зынэ ерэт...
Ихэгэгу лыхуужьклэ еблэмэ ар шарэльыт,
Техэкlo лэл нахь ар, тэрклэ лыхуужьхэп!

Аужыпкъэм, урыс забытэу
Цыф егъэзыгъэу lo, забытэу...
Присягэу ыштагъэм емыпцыхъыгъэу,
Тэтэркон зызымышыгъэу,
Гыны пхъэчаир къызгъауи,
Псэемыблэжъу фэхыгъэри
(Тэ тфэдэу тіозэ, тіэкӀу тыгу ещэфми),
Фаем ерэгъэлыхъужь,
ТэркӀэ ар лыхъужьэп, техакӀо нахь.
Тиджукъэкыжы илырыгъужь,
Тиджэнэт къуапэ ашыгъ ащ хэкужь.

Адыгэ шыюу дзэкӀопӀэу, лӀэсэу
Зипчыпыджын кӀыхъэ пӀыгу фэгъӀэпсэу,
ЗищӀыӀэныгъэ закъо шъхъамысэу
ЩӀаӀагъэ зыхӀэлъ пӀы шылычыпсэу,
ПӀыи пытапӀэм екӀурэр, лӀыхъужь!
Адыгэ зафӀэу ичӀыпӀэ нӀфы
Ишъхъафитныгъэ къэзыухъумагъэр
Заом хъмыкӀэу лӀӀшӀӀэгъу псаурэ
ФӀэмӀыӀэкӀыжыхъэ охъуфӀекӀэ ащ фӀэбэнагъэр —
Ащ пишӀын дунам шызымылаӀгъэр,
Ыпсэ рӀыджӀгъузэ фӀыхъыгъэр — лӀыхъужь!

Шынэр зымышлэу, шапхэм рыгъуазэу,
Хъашыумышэу псынклэу зызгъазэу:
Фэлэпэласэу, къулай фигъотэу,
Пыим фэшъошэ хъадэгъу езгэгъотэу,
Пыи пытаплэхэр зэхэзыкъутэу,
Мы чыгур зыер язгэлъэгъугъэр,
зэррихъыжъагъу къэмпыцъушъоу,

**Шъуильфыгъэмэ
ягушIуагъо аIышъумых!**

Зышъхамысыжъэу
Гыны пхъэчаим техагъэр — зищылэныгъэ кыытезы-
агъэр, —

Ичлыг, ихэку яклодылагээр:
Нэсыгьи ютэжым, нэмысышугьи
Ылу фэгъзагъуу пыйм фэхыгээр —
Зэклэри! Зэклэри,
уемынэгүенэу Лыхъужь!
Тэ, черкесхэмклэ, тилыхъужь!

Ным ыбгъэ кӀэлъэу, тыр ышъхьагъ итмэ,
СабыимкӀэ рэхъатыгъу.
Ӏэпэдэлэлэу анаӀэ темытмэ,
ЫгъэкӀмэ, ар — гукӀодыгъу.

«Шу слъэгурэ сятэ тадэжъ къэкложьрэн,
лукъми тьнэ, къыфыреплъэкълъжърэн,
Къефэ пай сапэ, сэри сишлэжърэн,
Зэрихэбзагъэу, «Нэф» ылоу щхыжърэн.

Сянэу сикласи нэмыкы хьугьэ:
Шхыпцышьюу зэшми, хэлъап чэфыгьэ.
Мэплъызы, мэгы, ыгу зилэтыжърэп,
Нахьыпэм фэдэу титлүй тытхьэжърэп.

Тыкыпфээшы, тят, кьэклож тадэжь,
Усэмэркьэуэ унэм кыхьажь.
Узгьэгүшлөнэу згьэхьазыргьэ,
Ощ пай сегүгьүзэ сэ зы лэшлагьэ.

Дэгъоуи седжэ, мами сыделэ,
Сшыпху нахыкли тет сыналэ.
Ау тычэфышурэп, тыкыпфэзэщы,
Утимылэжымэ, тимафи — чэщы...

Зээггүй нэмылэми тэдэж кээкложы,
Гээтхэнэ тыг плонэу, чэфэу кыйхажы,
Зэрэуихэбзагэу, нэжх-гүжх нэгүшлөү...
Тимэмэ тхьамыкли, сүд хуун, гээгүшлө.

Бзыльфыгъэ горэм укыгъу, тэльэгъу,
Ар нахь угу рехъмэ, о уилоф, дэгъу.
Ау тэ хэт адэ тызыкыгъуштыр?
«ПапэкIэ» хэт тэ джы тызэджэштыр?
Чыгъ шхъалэм тыккырахыгъа?
Бжэгъым тыхь пэгъызэ тыкълэпахыгъа?

Оц нэмык! зыми «пап» сэ сфелощтэп,
Сахагэдагык!и, зи кьахэсхыштэп.

Ау зятэ фэхыгы щы — кло серэмы
Тынчъэу тыр псаузэ,
Тэ, зэшыпхъуитл, тызэрэщылэшъу».

Къуаджэу Тэхутэмыкъуае шыщэу Лылужэу Мыхьутарэ «бэмыло-баш» зыфалорэм фэд. Ыныбжь илээс 75-рэ хьугъэ бэмышлэу. Мыхьутарэ цыф гумызэгъ, уахтэр пкленчэу ыгъаклорэп, общественнэ лофшлэнхэр егъэцаклэх, клэлэу къэплон хьумэ, шылэныгъэм ыгупчэ ит.

Лылужэу Мыхьутарэ мэкъумэщышлэ унагъу къызэрхьуагъэр. Ятэу Хьаджэмусэ клэлаклэу колхозым хахы, заор къежьэфэ шылэжыагъ. 1941-рэ илээсым заом клуагъэ. Сержантэу, отделеением икомандирэу Лылужэу Хьаджэмусэ 1942-рэ илээсым илэныгъо мазэ икэбар амышлэу клэдыгъэ. Военкоматым тхылэу къыгъэхьыжыгъэм итхэгъагъ: «Лылужэу Хьаджэмусэ Хьащыцлыкы ыкьор 1909-рэ (1910-рэ) илээсым Краснодар крайм и Тэхутэмыкъое район шыщ къуаджэу Тэхутэмыкъуае къыщыхьугъ. 1941-рэ илээсым заом ащэгъ. Сержант, отделеением икомандир. Икэбар амышлэу 1941-рэ илээсым илэныгъо мазэм клэдыгъэ» къыщелэ Шлэжэ Тхылэм.

Хьаджэмусэ ишхьэгъусэу Унай илээс 60-м къехьоу чыплэ колхозым, нэужым совхозэу «Прикубанский» зыфилорэм рабочэу, совхозым ияпллэнэрэ отделение пщэрыхьаклоу ащылэжыагъ. Тыр заом зэклом, Мыхьутарэ илээситлу ыныбжьыгъ. Гурыт еджаплэр къызеухым, комсомолым ирайком тхылъ къырити, клалэр Успенскэ шьоушыгъушл заводым игъэпсын хэлэжынэу агъэклауагъ. Ылэкк къымыгъанэу псэолэшшыным Мыхьутарэ хэлэжэ. Хьупхьэу зыкыб-зэригъэлэжыагъэр, лофшлэным ылэ зэрелурэр къыдалыти, Тлуапсэ дэт техучилищэу N 1-м еджакло агъэклауагъ. Электрогазгъэжэ сэнэхьатыр ыгъотыгъ.

1960-рэ илээсым училищыр къэзыу-хыгъэхэр зэккэ зэхэтхэу Ростов дэт заводэу «Ростсельмаш» зыфилорэм лофшлэ агъаклох. Заводышхом цыфхэр фикьущтыгъэхэп. Комбайнэхэм лофшлэащлэрэ цехым илээситфэ лофшлэагъ. Бэмэ шысэ афэхьугъ, бэмэ лэпылэгу аритыгъ, пащэхэри, коллективэу зыхэтэри инэу къыфэрэзагъэх. Лофшлэным икьулайхэр зэрэлэклэхэр, чыплэ кьинхэм хэккыплэ амалхэр къафигъотынымккэ сэнэушыгъэ зэрэхэлъыр, адыгэ клалэм сыдрэ лофи къащигъэлэжыагъ. СССР-м ина-роднэ хозяйствэ зегъэушъомбгъугъэным ыккы хэгъэхьогъэным апае партием-рэ правительствэмрэ аштэгъэ унашъом иилээсибл план игъэцэклэн хьупхьэу зэрэхэлэжыагъэм пае ВЛКСМ-м и ЦК итамыгъэу «Молодому передовику производства» зыфилорэр заводым Мыхьутарэ къыщыратыгъагъ. Илээсибгъо къалэу Краснодар дэт техническэ учи-

лищым производственнэ егъэ-дженымккэ мастерэу нэужым шылэжыагъ. Джащ тетэу исэ-нэхьат клэгушлоу, къэлэ шылаклэми нахь зыпищагъэу лажэзэ, клалэм ищы-лэныгъэ зэхьоклы-ныгъэ фэхьу. Унэгъо лофхэм къапкыры-кли, икьуаджэу Тэхутэмыкъуае къэ-кложыгъ. Мыхьутарэ янэ Унае бзыл-фыгъэ лушэу, гулы-тэшхо илэу шытыгъ, ыккы икьотэгъугъ. Бэ темышлэу партием и Октябрьскэ райком Мыхьутарэ рагъэ-лагъэ, инструкторэу агъэнафэ. А лэнатлэр илээситфэ зэри-хьагъ. Илээс зэблэккхэм Лылужэу Мыхьутарэ Тэхутэмыкъое райиспол-комым цыфхэм зыфаехэр ягъэгъоты-гъэнхэмккэ иотдел, партием ирайком ипартийнэ коммиссие, нэужым районым инароднэ контроль япащэу лофшлэагъ. Сыд фэдэ лэнатлэ зылотыми, сыд фэдэ лофшлэн зегъэцаклэми, Лылужэу куоу емыгупшысэу, телъэдагъэккэ еккылагъэп зы лоф горэм.

1991-рэ илээсым къыщэгъэжыагъэу 1994-рэ илээсым нэс РСФСР-м Пенсиейэмккэ ифонд икьутамэу Тэхутэмыкъое районым шылэм илэныгъо шхьалэу шытыгъ, нэужым Тэхутэмыкъое районымккэ цыфхэр социальнэу къэуэхьумэгъэнхэм и Гъэлорышлэнлэ ипэ-щагъ. Илээс 12 районым ичылплэ хэдзэккэ коммиссие хэтэгъ, нэужым а коммиссием итхьамэтагъ. Шытхьу тхыл-хэр, район администрацием ыккы рес-публикэм къарыккыгъэ рээзэныгъэ пис-мэхэр къыратыгъэх. Райсоветым уц-гъуитло депутатэу хадзыгъагъ.

Лылужэу Мыхьутарэ лофшлэным иветеран, Адыгэ Республикэм цыфхэм зыфаехэр икьоу ягъэгъотыгъэнымккэ и Гъэлорышлэнлэ изаслуженнэ лофшлэ, Къэралыгъо Советым — Хасэм ищытхьу тхылхэр илэх. 1963-рэ илээсым щегъ-эжыагъэу компартием хэт. Тэхутэмыкъое пэублэ партийнэ организа-цием исекретарь, орденэу «Партий-ная доблесть» зыфилорэр къыратыгъ.

Мыхьутарэ иунагъо шысэтэхыпл. Ишхьэгъусэу Минсурэ институтыр къызеухым Тэхутэмыкъое гурыт еджа-плэу N 1-м лофшлэагъ, нэужым рай-исполкомым зэхэуытэгъэ лофхэмккэ иотдел ипэщагъ. Зэшхьэгъусэхэм апхьоу Светланэ Пенсиейэмккэ фон-дым иэкономист, ятлонэрэ пхьур — Саидэ райсоветым изэхэщэккэ от-дел илэшхьэтет. Мыхьутарэ Минсурэ-рэ кьорэльфхэр, пхьорэльфхэр ялэх, ахэм аккыгушлэх, ахэр агъашлэх, зэккэ къызызэлуккэхэккэ, унагъом имэфэккэ шыпккэм фэд.

Тыгу къыдделэу имэфэккэ ин пае — илээс 75-рэ зэрэхьугъэмккэ Мыхьутарэ тыфэгъушлэ.

Поселкэм имузей

Къэлэ гъэпсыккэ зилэ пос-селкэу Яблоновскэм ыныбжь-мыгъэ илээси 106-рэ хьугъэ. Нэбгырэ мин щэккэ фэдиз шып-сэу къалытэ, чыгоу ылыгъыр гектар 1164-рэ, цыф лэпкэ эффэшхьафэу 53-рэ дэс, пред-приятие 40-м ехьу дэт. Ре-волюцием ыпэккэ Яблоновскэр

псэупищ хьуштыгъ: мэшлоку-гъогу зэхэккыплэу «Кубань», къуаджэу Хьаджэмыкьор, къу-тырэу Яблоновскэр. Псэупи-щыри Пшызэ исэмэгубгъуккэ шысыгъэх, Краснодар пэчы-нэтлагъэх. Илээсыбэ тешлагъэу псэупищыри зэхэгъэхьажы-зы ашыжыгъэх.

Поселкэм тарихьыбэ пыл, ыцлэ къызхэккыгъэри гъэнэ-фагъэу шыт. Тызэрэщыгуа-зэмккэ, Пшызэ исэмэгубгъу-лэныккэ шылэ чыгъухэр а-лэхьаным (1888-рэ илээсым) Трэхьо Лыу иягъэх, мэшлоку-гъогу ыккыб шылэхэр пачы-хьэу Екатерины къыпэлэжэ

бзылфыгъэ баеу Соломония Бех ипхьорэльфым тетхьа-гъэх. Соломония Бех Екате-ринодар къаклуи, а чыгъухэр ышэнхэ фитэу тхылъ къаихы-гъагъ. Чыгу шэн тхылхэр зэ-зыгъэзафэщтыгъэр нотариусэу Федот Яблонскэр ары (польскэ-цлэу илагъэр Феодосий Яблон-ский). Нотариусым ыльэкьуацлэ къытеккыгъэ поселкэм ыцлэ — Яблоновский. Чыгу лофхэр зы-зэшлуахыгъэхэр 1908 — 1909-рэ илээсхэр ары. Ащ къыхэккыккэ, къутырэу Яблон-овскэр (джы къэлэ гъэпсыккэ зилэ поселкэр) зыттысыгъэр 1908-рэ илээсир ары алы-тэ ыккы илээс къэс поселкэм имафэ агъэмэфэккы.

Ыпшлэккэ къэслотэгъэхэр ыккы ахэм анэмыккэ материалхэр поселкэм имузей члэпых. Ахэм якъэушъоин, ятхын, язэгъзэ-фэн ишыпккэу пылгыгъэр, поселкэм ехьыллэгъэ тхылъ зы-тхыгъэр клэлэегъаджэу, чыплэ краеведэу Сергей ыпхьу Алек-сандра Осиповар ары.

Александрэ музеем ишын кьинышхо пилэжыагъ, бэ пэ-рыоху къыфэхьугъэр, ау илоф эппигъэушлэ, зэшлуыгъ. Анахь кьиныгъэр музеем зычлэтыт унэм икьэгъотын арыгъэ. Му-зеир зычлэтынэу агъэнэфагъэр клэлэцлыккхэм яшлэныгъэ хэ-гъэхьогъэнымккэ гупчэм икьу-тамэу Яблоновскэм дэтыр зычлэтыт унэр ары. Ащ музеем къыщызэлухыгъ. Музеем пос-селкэм итарихь фэгъэхьыгъ, материалыбэ ил. Пащэу илагъэр Александра Осиповар ары. «Патриот» зыцлэ кружок Алек-сандрэ ащ шызэхьыгъагъ.

Мафэ къэс поселкэм итарихь

ехьыллэгъэ материалэу къау-го-ихэрэ нахьыбэ хьуштыгъэх, ау ахэр зыщызэрагъэзэфэн чыплэ шылагъэп. Уахьтэ тешлэ, лофым зэхьоккыныгъэ зыфэхьугъэр 2012-рэ илээсир ары. Джы музеем илэшхьэтетыр Людмила Маслиевар ары. Ккэлэцлыккы по-ликлиникэу шытыгъэм унэхэр къащырати, музеем ащ кощы-жыгъэ.

Бэ темышлэу музеем илоф-хэм ауж итынэу совет хадзи лофшлэнхэм афежыагъэх. Со-ветым хэхьагъэх Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутат-хэу Бэстэ Хьисэ, Дзэлл Ас-кэр, Нэтхьо Инвер, Пэнэшэу Батырбий, ООО-у «Строймон-таж-3»-м идиректорэу Хьоккэ Нурбий. Советым тхьаматэу фэхьугъ Агъэжыахь Заурдин. Охьтэ клэлэным къыккылоцкэ му-зеем иунищ дэгъоу агъэцэккэ-жыгъ, зы илээс тешлагъ му-зеир къызызэлухыжыгъэм. Нэбгырэ 250-м ехьу ащ къеб-лэгъагъ. Залищ мэхьу. Апэ-рэ залыр чыплэ сурэтышлэу Владимир Миценкэм исурэт-хэм якъэгъэлэжыагъ. Ятлонэрэ залыр къутырэу, нэужым пос-селкэшхоу Яблоновскэм икьэ-хьуккэ ыккы зэо къежьэжыу илээсхэм афэгъэхьыгъ. Ящэ-нэрэ залыр Хэгъэгу зэошхом ыккы непэрэ тимафэхэм хьыллэгъ.

Музеем ипащэу Людмила Маслиевар, экскурсоводэу На-талья Петрунь ялоф егугъухэзэ агъэцаклэ.

Сурэтым итыр: **чыплэ му-зеем илофшлэу Наталья Петрунь.**

Нэккыбгъор зыгъэхьазы-рыгъэр Хьушлэ Щэбан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ипредпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ Уполномоченнэм ехылаагъ» зыфилоэрэм иа 1-рэ статья зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и 25-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ипредпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ Уполномоченнэм ехылаагъ» зыфилоэрэм иа 1-рэ статья зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ипредпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ Уполномоченнэм ехылаагъ» зыфилоэрэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуагъэхэр, 2013, N 7) иа 1-рэ статья мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) я 4-рэ лахым хэт гушылэхэу «Федеральнэ законэу N 78-р зытетэу 2013-рэ илъэсым жоныгъуаклэм и 7-м къыдэкыгъэм» зыфилоэрэм ауж

гушылэхэу «Урысые Федерацием ипредпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ Уполномоченнэм ехылаагъ» зыфилоэрэм тхыгъэнхэу;

2) мыщ фэдэ къэлауаклэ зилэ я 5¹-рэ лахыр хэгъэхьогъэнхэу:

«5¹. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ, гъэцэкклэ хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм ячылплэ къулыкъухэу Адыгэ Республикэм щылэхэм, джащ фэдэу чылплэ зыгъэорышлэжыным епхыгъэ къулыкъухэм япашэхэм Федеральнэ законым тегъэпсыхьагъэу Уполномоченнэм цыфхэр лүклэнхэм иамап арагъэгъотыныр, джащ фэдэу лъэлу тхылъыр къызалуклагъэм ыуж мэфэ 15-м нахьыбэ тырамыгъашлэу Уполномоченнэм ищыклэгъэ къэбархэмрэ тхылхэмрэ

лэклагъэхьанхэр япшээрълъ.»;

3) я 6-рэ лахым хэт гушылэхэу «Урысые Федерацием икъэралыгъо лэнатлэхэр алыгъынхэу фитыныгъэ ялэп» зыфилоэрэм ауж «джащ фэдэу нэмыхлэхэри» зыфилоэрэм тхыгъэнхэу.

Я 2-рэ статья. Мы Законым кӀуачлэ илэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфэ 10 зытешлэклэ, мы Законым кӀуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, бэдзэогъум и 2, 2014-рэ илъэс N 312

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Гъэсэнэгъэ зыщарагъэгъотырэ организациехэр, джащ фэдэу гъэсэнэгъэм ылъэныкъоклэ зэхашэгъэ объединениехэр республикэм инновационнэ площадкэкӀэ зэралытэхэрэ шыклэм ехылаагъ

Федеральнэ законэу N 273-р зытетэу «Урысые Федерацием гъэсэнэгъэр зэрэщызэхэщэгъэм ехылаагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэм иа 20-рэ статья иа 4-рэ лахь, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэр зэрэщызэхэщэгъэм ехылаагъ» зыфилоу N 264-р зытетэу 2013-рэ илъэсым

тыгъэгъазэм и 27-м къыдэкыгъэм иа 4-рэ статья иа 3-рэ лахь атэгъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлы:**

1. Гъэсэнэгъэ зыщарагъэгъотырэ организациехэр, джащ фэдэу гъэсэнэгъэм ылъэныкъоклэ зэхашэгъэ объединениехэр республикэм инновационнэ площадкэкӀэ зэралытэхэрэ шыклэр ухэсыгъэнхэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэ-жыагъэу мы унашъом кӀуачлэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 4, 2014-рэ илъэс N 133

Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ иунашъоу N 429-р зытетэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ зипсауныгъэ зэщыкъогъэ цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ общественнэ организациехэу щылэхэм я Советэу цызэхэщэгъэм ехылаагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым мэкъуогъум и 13-м къыдэкыгъэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ дэжъ сэкъатхэмрэ ветеранхэмрэ ялофхэмклэ Советэу цызэхэщэгъэм 2014-рэ илъэсым мэкъуогъум и 29-м ышлыгъэ унашъор гъэцэкклэгъэ хъуным пае **унашъо сэшлы:**

1. Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ иунашъоу N 429-р зытетэу «Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ зипсауныгъэ зэщыкъогъэ цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ общественнэ организациехэу щылэхэм я Советэу цызэхэщэгъэм ехылаагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым мэкъуогъум и 13-м къыдэкыгъэм тегъэпсыхьагъэу Советым хэтхэм мыщ хэгъэхьогъэнхэу:

— **Боцман Валерий Михаил ыкӀор** — Адыгэ Республикэм ветеранхэм лоф адэшлэгъэнымклэ и Военнэ комиссар илэпылэгъу, заом, лофшлэным, Улэшыгъэ КӀуачлэхэм ыкӀи хэбзэухъумэклэ къулыкъу-

хэм яветеранхэм яобщественнэ организацие хэтыр;

— **Нэхэе Руслъан Къамбулэт ыкӀор** — хьафизэхэм я Урысые обществэ и Адыгэ республикэ организацие итхьаматэр;

— **Нуриахмедова Любовь Максим ыпхъур** — сэкъатныгъэ зилэхэм я Урысые общественнэ организациеу «Чернобылец» зыфилоэрэм и Адыгэ республикэ къутамэ итхьаматэр;

— **Мананникова Елена Анатолий ыпхъур** — зэхэзымыыхэрэм я Урысые обществэ и Адыгэ республикэ къутамэ ипашэр;

— **Агырдженэкъо Симхъан Рэмзан ыпхъур** — сэкъатныгъэ зилэхэм я Урысые общественнэ организациеу «Сэкъатхэм я Урысые обществэ» зыфилоэрэм и Адыгэ республикэ организацие ипашэр;

— **Сухомлинов Игорь Александр ыкӀор** — Афганистан щыклогъэ заом сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэм

я Урысые общественнэ организациеу «Заом сэкъат щыхъугъэхэр» зыфилоэрэм и Адыгэ республикэ къутамэ ипашэ игуадзэр.

2. Сатырэу «Юрченко Елена Сергей ыпхъур — Адыгэ Республикэм шлоклэ зымылэ медицинэ страхованиемклэ и Чылплэ фонд страховат ашыгъэ цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнклэ иотдел иконсультант шхъа!» зыфилоэрэм сатырэу «Хьагъур Екатерина Анатолий ыпхъур — Адыгэ Республикэм шлоклэ зымылэ медицинэ страхованиемклэ и Чылплэ фонд медицинэ лэпылэгъу зэраратырэм иуплэкӀунклэ иотдел иконсультант шхъа!» зыфилоэрэмклэ зэблэхъугъэнхэу.

Министрэу МЭРЭТЫКЪО Рустем

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 26-рэ, 2014-рэ илъэс N 633

Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъоу N 341-р зытетэу «Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Орденэу «Родительская слава» зыфилоэрэм зыфагъэшъошагъэхэм зэтыгъо ахъцэ ятыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфилоэрэм ухэсыгъэным ехылаагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м къыдэкыгъэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехылаагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 105-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иунашъохэм зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехылаагъ» зыфилоу 2013-рэ илъэсым жоныгъуаклэм и 16-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшлы:**

1. Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъоу N 341-р зытетэу «Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Орденэу «Родительская слава» зыфилоэрэм зыфагъэшъошагъэхэм зэтыгъо ахъцэ ятыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфилоэрэм ухэсыгъэным ехылаагъ» зыфилоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 28-м къыдэкыгъэм къыклэпылорэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) я 2-рэ пунктыр мыщ тетэу тхыгъэнхэу:
«2. Цыфхэм ясоциальнэ фэло-фашлэхэр зэшлозыхыр гупчэхэм ядиректорхэм ыкӀи Адыгэ Респуб-

ликэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Унагъомрэ сабийхэмрэ социальнэ лэпылэгъу язытырэ Краснотардэйдскэ чылплэ гупчэу «Доверие» зыфилоэрэм орденэу «Родительская слава» зыфилоэрэм зыфагъэшъошагъэхэм зэтыгъо ахъцэ лэпылэгъу алэклэгъэхьэгъэным епхыгъэ лофшлэнымрэ зэшлуахынхэу;

2) Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иунашъоу N 341-р зытетэу «Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Орденэу «Родительская слава» зыфилоэрэм зыфагъэшъошагъэхэм зэтыгъо ахъцэ ятыгъэным фэгъэхьыгъ» зыфилоэрэм игуадзэ мыщ диштэу шыгъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым (О.В. Долголенкэм):
— мы унашъор Адыгэ Республикэм лофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкӀэ и Министерствэ исайт, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ

игъэцэкӀэклэ къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайт къаригъэхьанхэу;

— гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкырэ тхылъэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуагъэхэр» зыфилоэрэм къыхаутыным пае алэклигъэхьанхэу;

— Урысые Федерацием ишъолъырхэм яшэпхъэ-правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ и Гъэорышлэплэу Адыгэ Республикэм щылэм лэклигъэхьанхэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфэ 10 зытешлэклэ, мы унашъом кӀуачлэ илэ мэхъу.

Министрэм иапэрэ гуадзэу Т.И. САМОНИНА

къ. Мыекъуапэ, мэкъуогъум и 23-рэ, 2014-рэ илъэс N 184

Тыгъэнэбзый

Илъэсым иохътэ анахь лорышлэр — гъэмафэр — типчъэу лут хэтрэ цыфы игуалэ ышлэу; иогуи кьаргъо, ипси фабэ, ижи кьабзэ, иощи псынклэ, итыгъи нэгущо бэрэчэт.

Гъэмафэм зэрэдунаеу ишлугъу: чыгум гъэбэжур щэуалэ, цыфыгум гугъэр къашэтлэмы, псэ зыпытым хэхьо, зырещы. Узыфее пстэур — лэшуй, шлолуи, пхъэшхъ-мышхыи, хэтэрыкли, чэти, тхъачэти — хьох.

Гъэмафэр хьалэлыщэу, фэбэ пльыр-стырыр баюу кытлупщэуи бэрэ кы-хэкли. Ау чыгыбэ шхъапырэцэ шхуантлэхэр, щэтырэ гъэагэхэу, тыдэкли кыщэкхы. Ахэм яжъау жыкьэ-щэгъу гуапэ хэти фэху, ежхэми зы-дамышлэжыпэм, псэпашлэх. Къэгъ-гъэ зэмышьогъу зэщымышхэм шьофи, мэзи, губгъуи, щагу клоци зэлъапклэ; хьампырэхэу ыкли хьантыргъэпый зэфэшхъафхэр ахэм ацэхушлэпшлэх. Бзыухэми мы уахътэр яклас: нэфшъэгъо рэхъатим щытэмаохэмэ, заутхыпкызэ кыдэтэдджы. Яцырыу-щырыу зэлэ-

джэж зырагъэкьуклэ, къэсыгъэ ма-фэм пэгущоу, унэ пхъэклэнхэм, гучычхэм, чэушхъэ е чыгышхо кьутамэхэм атесхэу яорэд зэдиштэу кы-рагъэщы. Яклас зылушхыхэнхэри: чэ-рзэи, абрикоси, мылэрыси, кьужыи, сэ-нашхыи ялахь хагъуатэ.

Бзыужые цыкхуэр! Ахэр зэрэ-дахэхэр! Шлуцлэ-кьолэнхэр, бгъэгүф-жэгүфхэр, лофшлэкло чанхэр, пхъэурум е пцлэхъом афэдэхэу, ахэтых. Шы-лэхэмэ ашлоигъоу ахэри гүлэклаех: набгъор ашлы, клэнклэр агъэтылгы, кыращы, ацапэ дэлъэу ящырхэр аплух.

Тигъэмаф

Бзыу-ани, бзыушхуи ашхыщтыр зэклэ тыдэми ацапэ дэлъэу кырахы — хьуп-хэх. Бзыухэри ащклэ зыгорэуштыр цыфым фэдэх. Цыфыр плоньш — гъэмафэм уцуи, тыси лэжъаглохэм ялэп. «Цум фэдэу улэжъэн, пшым фэдэу ушхэжын» арыштын зыкларэр. Хэтэ шлагъэхэри, чыг хатэхэри гъэмафэм дэбагъох. Цыфми зэклэ зэригъотылэжъ зыхьуклэ, чыли лий щымылэу, дуна-ири фабэу, рэхъатэу, пшысэр кы-фэсыгъэу елътэ.

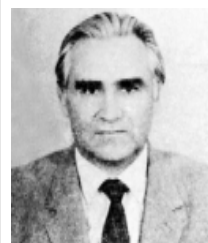
Ары. Гъэмафэр пшысэ зак! — дахэ! Клэлэцыкхуэми, ны-тыхэми, клэлэ-егъаджэхэми — нахьыбэм пстэуи зы-цагъэлсэфырэ уахът. Пкышъоли, гуи, шхыи гъэм дэгъоу зызаушхуклэ, ахэхьо — илъэс реными цыфым клуачлэу ышлыгэр фекъу. Джащ пае, зэдэдгъа-штэу, «Опсэу, гъэмафэр!» тэлэ.

Титхаклоху бэдзэогъум къэхъугъэхэр:

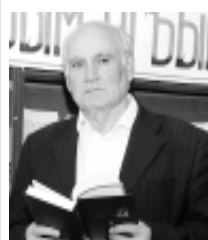
ЦУЕКЪО
Джахъфар

БЭРЭТЭРЭ
Хьамид

ЦУЕКЪО
Юныс

КЪУЕКЪО
Налбий

ХЪУРМЭ
Хъусен

ХЪУНЭГО
Саид

ГУТИЭ
Санят

Мыхэм адыгэ литературэм лъэ-бэкъу дахэхэр щашлыгэх, усэ ыкли прозэ тхылыбэ кьалэклэклыг. Хэти ежъ фэшлэ, ежъ тешыкыг — ышъуи, ыгуи, иамали, игупшыси. Зыр зым хэзымгъэкьуаклэр, игушылэ улучыг, ипцэлъэлъэ тхъабз ары.

Ауми зэфэдэ зышыхэри бэ: яцы-фыг, якъэрар, ямурад, яулэу, яте-убытэныг, ялэпэлэсаг. Тхэн зэчый налэр зыхагъэклодагъэп, опсэуфэхэ чэщи мафи ащ ыцпэ атлупщырэп — мэгушысэх, ащ пае маклэп къадэхурэр.

ЦУЕКЪО Джахъфар

Сыцлыкьуа? Сыина?

Шклэ нэтэфыр къэсфыжыштымэ,
Сэ сыин, сэ сыин.
Чэтыжыемэ шкун ястыштымэ,
Сэ сыин, сэ сыин.
Хъакъу-шыкьухэр лусхыжыштымэ,
Сэ сыин, сэ сыин.
Сянэ ренэу джар кысело.
Ау Псэкьупсэ сыхэхъаштымэ,
Сэ сыцлыкьу, сэ сыцлыкьу.
Сянэ ренэу джар кысело.
Сшлэн слэжырэп ным ишапхэр,
Шапхэр сэштэш, зэсэгъапшэ:
Сэ сыинми, метрэ закъу,
Сэ сыцлыкьуми, метрэ псау!
Сыина? Сыцлыкьуа?

БЭРЭТЭРЭ Хьамид Ышхъэ гъуаплэ

Ышхъэ гъуаплэ, лъэбжэ пан,
Бжэ зытелыр ыльэдакь,
Нэф къэшъыгом мэкъэ чан...
Ары, тэшлэ — тиатакь!
Хырыхыхэр тиорэд,
Къэзышлагъэр хьупхэ дэд!

Ныбжыклэ творчествэр

Сурэттехын къэгъэлъэгъонэу «Фо-товзгляд-2013» зыфилорэм анахь дэгъуклэ щалытагъэу, апэрэ чыплэр нахь цыкхуэмклэ зыфагъэшъошагъэу Сергей Акоюн илофшлагъэу «Миг сча-стья» ыкли Дарья Колесниковам ты-рихыгъэу «Детство» нэлъасэ зафэшъуш. Еджэным имызакъоу, шлоигъомэ хэти кыдэхъуштыр зэрэмымаклэм мыхэр ичысэх.

КЪУЕКЪО Налбий

Хырс-хырс

Татэ мэщхы, мэгушлэуатэ,
Сшынахыкьлэ егъэлъатэш,
Ащ дедзые, кьеубытыжыи,
Нани сэри тэгущоужыи.
Лапэ, лъапэ, лъэпэ лъэгү,
Хырс-хырсэу тыгъэджэгү.
Огур лъагэ, огур дахэ,
Ори сэри тыгумахэп.
Бзыу, бзыу, бзыу там,
Сыдэу ины тиурам!
Хъарина, хъарина,
Гъырына? Гъырынэп.

Гушылэжхэр

Лэжъэным имэхъан

• Лоф инри, лоф цыкьлур илофы.
• Лофы пшырэр лофы мэху.
• Лоф щымылэу гъэпсэфыгуи щылэп.
• Лофым ыгъэлэгъэ щылэп.
• Лофынчэр гушылэрыи.
• Лоф хадэ зышырэр хъатэп.
• Лофыр кьэлэгъошлэ шхъаклэ шлэгъуае.

ИСКУССТВЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ

Ткъош Къэбэртэе-Бэлькъарым щыпсэурэ унагъом исурэтышхэр тарихым хэхагъэх. Нэбгырэ пэпчъ шылэныгъэм лъэужэу щыпхырищыгъэр искусствэм хэклоклэштэп. Гуцылэу «апэрэ» зыфилорэм укыпкырыкызэ, яшлушлагъэ уегъэгушхо. Унагъом ышхъэу Якъуб Аккизовыр бэлькъархэм япэрэ профессиональнэ сурэтыш. Сияра Аккизовар лезгинхэм япэрэ профессиональнэ сурэтыш. Зэшхъэгусэхэм апхъоу Имарэ дунаим щашлэ.

Къоклыпэм щыпсэурэ лъэпкхэм искусствэхэмкIэ я Къэралыгъо музейеу Мыекъуапэ дэтым Аккизовхэм ялофшлагъэ икъэгъэлъэгъон фэгъэхъыгъэ зэхэхъэу шыкыуагъэм нэбгырабэ хэлъжагъ. Музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт зэкъош республикэхэр искусствэм зэрэзэфичэхэрэм кытегушылагъ.

Урысыем инароднэ сурэтышлэу Къат Теуцожь Аккизовхэм яунагъо ешлэ, Якъубэ иныбджэгъушлугъ. Язэлуклэгъухэр ыгу кыгъэкыжыхъэхэ, лъэпкх искусствэр лыгъэкIотэгъэным, шэн-хабзэхэр искусствэм иамалхэмкIэ къэухъумэгъэнхэм Якъубэ зэрапылгыгъэм осэ ин фишыгъ.

— Якъуб Аккизовым фэгъэхъыгъэ шлэжэ зэхэхъэу икыуаджэ шыкыуагъэм сыхэлэжыагъ, — кытылауагъ Къат Теуцожь. — Зэмылэпкыгъэу цыфыбэ ащ шыслэгъугъ. Якъубэ исэнэхъат хэшылкI ин зэрэфырилагъэр, илэпкх зэригъэлъапIэщыгъэр шылэныгъэм кыщигъэлъэгъонхэ ылэкыгъ.

Къушхъэхэр лъэшэу шлогъэ-шлэгъоныгъэх, сурэтхэмкIэ ахэр кыгъэлъагъоштыгъэх. Къушхъэхэм япоэзие еплъыкIэ хэыгъэ фырилагъ. Нартхэм ятарихъ, лэгъупкыопсым ышъохэм, мэкъуао шылэм, чыгумрэ цыфымрэ зэфэзыщэхэрэм, бжыхэм кызыдихъырэм, нэмыкIхэм Я. Аккизовыр зэрагъэгумэклъыщыгъэр исурэтхэм ахэолъагъо. Живописымрэ графикэмрэ исэнаушыгъэ къащилотатгъ.

СССР хэгъэгъушхоу шылагъэм, Европэм, Азиэм итворчествэ Якъубэ къащигъэлъэгъуагъ. Ишлэныгъэ нахъышлоу кызэлъуи-хынымкIэ музыкэр илэпылэгъоу шытыгъ. ГитарэмкIэ оредышъохэр ыгъэжыынчыщыгъэх. Икыуаджэ пэчыжэ зыхъукIэ, гита-

рэр кыштэныр, бзэпсхэм ылапэхэр атырлхъаныш, ыгу илгыр кыионыр ишэнышлугъ.

Насыпыр зыщагъотыгъэр

— Художественнэ училищыр Дагыстан кыщытыуыгъ. Якъубэрэ сэрырэ тызэдеджэзэ, Iоф зэдатшлэзэ лъэпкх гупшысакIэм зыкылэтыщыгъ, — тизэдэгъушы-лэгъу лъегъэкулатэ Якъубэ ишхъэгъусэу, Мэджыдэмэ япхъоу Сияра Аккизовам. — Лезгинхэм сызэрэщыщым фэш тилъэпкх ифольклор, тишэн-хабзэхэм яхыплэгъэ сурэтхэмкIэ сигухэлхэр къэслуатэщыгъэх. Якъубэ сыкырып-лэыщыгъ, ащ исурэтхэм псэ апытэу слытэщыгъэ. Зэшхъэгъусэхэр зы сэнэхъатым зэрэфэлажэхэрэр бэмэ агъэшлагъоштыгъ, тэ гушлуагъуи, насыпи хэдгъуатэщыгъ.

Лезгинхэм Къоклыпэм щыпсэурэ лъэпкхэм якультурэ шуалъэгъу. Сиярэ ар кыдельытэ, пшысэхэм атыхыгъэ сурэтхэмкIэ цыфхэм ящылэклэ нахъ куоу ухэцэ. Шур, дэхагъэр, гуклэгъур сурэтым рипхыхэзэ, шылэныгъэм хилъагъорэр зэфехъысыжы. КъэлэмкIэ сурэтыр ышлыныр С. Аккизовам иклас. Пшээшэ къэшъуакIом, кIэлэцыкIухэр зыплухэрэ ныхэм, цыфым ыпкх ишыгъэу шылэныгъэм кызэрэщылъагъорэмрэ псауныгъэм игъэпытэнрэ зэрэзэлхыгъэхэм, фэшхъафхэм лъэпкх искусствэр алэты.

Ным ыпхъу

Бзылфыгъэ ныбжыкIэ нэгъушом уедэлүзэ, ащ фэдиз Iофшлагъэ зэрилэм урегъэгупшысэ.

Дагыстан, Санкт-Петербург, Къэбэртэе-Бэлькъарым, нэмыкIхэм исурэтхэр къащагъэлъэгъуагъэх. Имара Аккизовам Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетыр кыуыгъ. Янэ — лезгинхэм, ятэ — бэлькъархэм зэрэщыщхэм итворчествэ къагъэбаигъ. Кавказ шъолырым лъэпкыбэ ис, мамырэу зэрэзэдэпсэхэрэм искусствэм шылажэрэмэ ялахъышлэ хэлъэу елытэ.

— Сянэ-сятэхэр сурэтышлэу щымытыгъэхэм, сэ нэмыкI сэнэхъат кыхэсымыхыщыгъэу кысщэхъу, — ело Имара Аккизовам. — СыкIэлэцыкIужыеу сурэтхэр сшынхэр сикIэсагъ. Лъым хэлъэу слытэрэр сэнэхъат сфэхъугъ.

Графикэр, сурэтэу тырахыгъэхэр, живописыр, нэмыкIхэри И. Аккизовам егъэфедэх. Тарихыр кырилотыкIы шлоигъо зыхъукIэ, ащ диштэрэ цыфхэм ясурэтхэр ешых. Ныхъапэхэр исэнэхъат кызэрэхэхагъэхэр егъэшлагъо — нысхъапэр шылэныгъэм «кысщегъэгъушылэ».

ЕплъыкIэхэр

Музеим тычIэтэу къэгъэлъэгъоным еплъыхэрэр тинэплъэгъу итыгъэх. Сурэтыш-модельер цэрылоу СтIашъу Юр, Адыгеим исурэтышхэм я Союз итхъаматэу Хъуажэ Рэмэзан, сурэтыш цэрылохэу Къуанэ Аслъан, ПэтIюцэ Феликс, Адыгеим изаслуженнэ журналистхэу Къэзэнэ Юсыфрэ Аркадий Кирносрэ, шлэныгъэлэжъэу

ЕмыкI Нурджан, бизнесменэу Нэпсэу Нихъад, студентхэм, пшээшэ ныбжыкIэхэм Аккизовхэм ялофшлагъэ кыхагъэщыгъэр лъэпкх искусствэм итарихъ зэзыгъэшлэрэ цыфхэр нахыбэ зэрэхъухэрэр ары. Зы унагъом сурэтыш цэрылуищ кыкыгъэмэ лъэпкымыкIы насыпыгъэба!

Чыгым лъапсэу илэр зыщыпытэрэ чыгум щэбагъо. Якъуб Аккизовым Къэбэртэе-Бэлькъарым и Къэралыгъо премие кыфагъэшъошагъ. Лъапсэу ышыгъэр лъызыгъэкIотэн зылэкIыштыгъэр шылэх, Тхэм бэгъашлэ ешых. Культурэм и Илэс зэмылэп-

къэгъухэр зэфещэх. НыбжыкIэхэм плуныгъэ дэгъу ятыгъэным пае ащ фэдэ къэгъэлъэгъонхэр тищыкIагъэх.

Сурэтхэр музеим кыщытырахыгъэх.

Зэхэзыщагъэр ыкIи кыдэзыгъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкх IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зылэщылэр: 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197. Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшээдэкIыжэ зыхырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэльы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэларышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи

пчыагъэр

4046

Индексхэр

52161

52162

Зак. 2495

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэх уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шхъалэр

Дэртэ Тимур

Редактор

шхъалэм

иапэрэ гуадзэр

Мэшлэжы

Сайд

ПшээдэкIыжэ

зыхырэ

секретарыр

НэпшIэкIуй

Зару

ФУТБОЛ

Хэта зыхыщтыр?

Дунаим футболымкIэ изэнэкъокъоу Бразилием шыкIорэр бэдзэогъум и 13-м аухышт. ФиналныкIом хэхагъэхэр гъубджым ыкIи бэрэскэжыем зэдешлэщтых. Теклоныгъэр кыдэзыхыхэрэр дышъэ медальхэм афэбэнэщтых.

Зэдешлэщтыр

Бразилиер — Германиер
Аргентинэр — Голландиер
Футболыр зикIасэхэм, спорт къэбархэм дахыхырэмэ яеплъыкIэхэр къядгъало тшлоигъоу гушылэгъу тафэхъугъ.
УпчIэр зы: апэрэ чыплыщыр зыхыщтыр къэшъулон шъулъэкыштыт?

«Адыгэ макъэм» илофышлэхэм къалорэр тшлогъэшлэгъоныгъ.

Тхьаркхъо Адам: 1. Германиер, 2. Аргентинэр, 3. Бразилиер.
Пэнэшъу Аминэт: 1. Бразилиер, 2. Аргентинэр, 3. Германиер.
Нэфышъэ Светлан: 1. Бразилиер, 2. Германиер, 3. Бельгиер.
Хъурмэ Хъусен: 1. Германиер, 2. Аргентинэр, 3. Бразилиер.
Тхьаркхъо Сафьет: 1. Бразилиер, 2. Голландиер, 3. Германиер.
ГъонэжыкIо Сэтэнай: 1. Бразилиер, 2. Франциер, 3. Бельгиер.
Адыгэ республикэ гимназием икIэлэеджакIоу БеданэкIо Тембот зэрилъытэрэмкIэ, Голландиер чемпион хъушт. Германием ятлонэрэ, Бразилием ящэнэрэ чыплэхэр кыдахыштых. Пэнэшъу Хьамзэт, Шыжы Хьамед, Хъунэ Аслъан, нэмыкIхэм яеплъыкIэхэр зэпэчыжэх.

Хэт сьд фэдэ чыплэ кыдихыштытми, футбол дахэ тепллы, тхьаегъэпсэху зэхэщакIохэр, спортсменхэр.Бразилием футболыр щагъэлъапIэ. Якомандэ яхэгъэу зэрэщешлэрэм имэхъанэ цыкIоп. Бразилиер чемпион зымыхъукIэ, гукъаоу цыфмэ ялэщтым гъунэ илэп...

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЛЪ Нурбий.